

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 186 (10478)

1977 чылдың август 9, вторник

1925 чылда тылоолуңуңуз Орто 2 көп.

А. ТРОФИМОВ, СЭТА-ның корр.

ОКТАБРЬНЫҢ АЛДАРЛЫГ ЮБИЛЕЙИҢ КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЧЕДИШКИННЕРЛИГ УТКУУЛУҢАР!

СЕНТЯБРЬДА ДООЗАР

Партияның Тес-Хем району мал чениң белеткелиниң дугайында оперативтик хуралды эрттирген. Сөөлү медресе өзүгүз район сизге кезерин 10 хуу куусеткен. «О. Шынаа» совхоз бо планын 44,1 хуу куусеткеш, ажил-агыйлар арасында чарышна муриал турар. Ол жынаш партия райкомунун, райүүкскомунун, оң иштин херентер килдизиниң коллективтери мал чени белеткээр талазы-биле ошазышканы планын ажыр куусеткен.

Ыччалла-даа район төвүнде күрүнениң аңырып-тывыш ажил-агый чери, аналгага насасы, курбан, эмнеге, «Сельхозтехника» чижентик коллективтер ошазышканы даалгазын багай кууседип, машина-техниканы бүдүрүкчүлүг ажылга-вайн турарын демдеглээн.

Районга сизге белеткелени сентябрь 10-да доозар, ону хандырары-биле ажил-агыйларның беш хонунтап чорудар ашынның графикин тургускан.

Ол жынаш Ставрополь крайның Ипатов районунда механизаторларның мурнакчы дуржулганы эвено, бригада, коллентивтерде калбаа-биле танымал, дүжүт ажаап алышкынының, ылаңгыга бо хүннерде сизге кезилдезиниң оларның мурнакчы дуржулганын ажылаарының хемчеглерин аңгезлэн.

К. КУУЛАР.

ЧЫЛДЫҢ КҮҮСЕТКЕН

Республиканың ылаш ажил-агый эргелдизин ажил-ишчилери юбилейлик чылдың эртеп айларында планын ошаздаларын кууседип дээш кызым ажилдашпалар. Оң түнелдиде азы ай иштинде тутуд ылаш белеткээр, дилген ылаш материалда үндүрер чыл даалгазын ажыр куусеткен. 12,400 кубометр тутуд ылаш белеткээр турган, 200 кубометрге ажыр боттаптарган. Планын ошаздалы чедикшикниң кууседирине Туранин, Тожунун, Чадананың, Балгазынын ылаш ажил-агый черлери төзөтүп үлүүн кийретпелер.

Эргелдизин коллективтеринге чыл планын хуусаа бетинде кууседирине социалистик чарышты дээштик организастап, оң түнелдизин чогур үезинде үндүрүп, мурнакчылары шанып-мактан келгени үлүү рольду ойваан.

Амгы үезде эргелдизин ажил-ишчилери мал чениң белеткелдин чорудуп турар. Сөөлү медресе өзүгүз алдыга, 200 тонна сизгени белеткээр. Олар моон солгаар кат, көчүр, тоорук, чыжыргана чыыр ажилды организастаар. Ажил-агый бүрүзүнде бо талазы-биле ошаздала-даалганы берген.

ОН СЕСКИ БАЖЫҢЧЕ КИРИПКЕН

Бир эвесо бригадалар А. Пашковтан коллективтин социалистик чарышын мурунку олуругларында кымнар соруп турарынын дугайын айттылар болза, ол ылап-ла:
— Бистин коммунисттеринде-ле болгай-деп харындаалар.
Шынап-ла «Тыва тутуд» трестин «Кызыл тутуд» эргелдизин мурнакчы бригадаларынын бирээзи А. Г. Пашковтун удурткамы бо коллективтин ашынның чедикшикниң бооп турары коммунисттеринде үзегер-чиректи көргүзүп турарында дика хамаарыла-лыг деп боуар. Оларның бирөөзи. Улуг Октябрынын 60 чылыгы алдар болдурган социалистик чарыштын тилеги-чиректи бирээзи — коммунист Михаил Карпов оларның бирөөсүнө саналды турар, Бодунун сарыш мергешиниң ол мия билер, өш-өрүнгө элти-өөдөк, улуг дуржулгалык кижини бригадала хүндүлгө-лөк көрүп турары-даа таарыла-ла эвесо. Сварщик кижидеи бажыштын улуг павелдерден эгелер, тутары дика хамаарыла-лыг. Бичанган М. Карпов сарыштын харысалгалыг, бестик мергешинде ашынның ашын-агый чатын, боду-

Т. МОНГУП.
ЧУРУКТА: сарыш М. Карпов, монтажник П. Бедарев олар ашын үезинде.
А. ЗАЙЦЕВИЧ фотогу.

КУШ-АЖЫЛЧЫ БАЙЫРЛАЛ

Чая Шагаан-Арыг хоорайның тууду Бүгү-эвилелдин комсомолчу-ашын-агый шалыпчы тууду мылар чарлаттыган. Студентилерин бо чылгы күш-ажылчы семестринде Шагаан-Арыг зоназынын тууду отрядтарынын дайынчылары азы-бүрү объектилерин тулап турар.

Ол зонада наймын келбазн кижин чон дээр! Латвияның кездэ ажил-агый анаамизиндан, Вильнюстун политехникумундан, Нуйбышевтин умар чүүл институтундан, Наунастын медицина институтундан болгаш эске-даа хей-хей хоорайларын студентилерин ында ажылдап турар.

Чая Шагаан-Арыг зоназынын дайынчылары 13 отрядга хувааттыган. Кижиниң

ШАЛЫПЧЫ АЙНЫҢ ТҮҢНЕЛИ

Чая Шагаан-Арыгның тууду-журдары Улуг Октябрынын 60 чылыгы алдар болдурган күш-ажылчы шалыпчы ийн айны чарлаан. Ону № 18 механик-застантыган колоннанын И. Егоров удуртка шереклекчилер бригадаларын ийн-иштатывазын баугаар эгелээн.

Күш-ажылдын бүдүрүкчүлүүн бедилер, ашынның шына-рын экижилер, туудунуң хуусаалы кызырар дээш күш-ажылчы чарышты тууду-жур калбартаан. Күш-ажылчы эдечиниң баштайгы айнын түнелди чоокта чаа үндүргөн. Алаа № 586 мехколонна тууду-монтаж ажылдарынын планын 125 хуу куусеткеш, бирги черин эгелээн. Бригадаларда П. Егорованын шереклекчилер, Ф. Поповтун башаңчылар бригадалары шылтаран. Чарыштын тиленчилеринге тураксаалдып.

(Бистин корр.).

Х. БАЙ-КАРА.

К О Н К У Р С

«Сут-Хая» совхозтун административ, ылаш парком болгаш кыды Совет мал чени белеткелдериниң түскэй конкурусу чоокта чаа эрттирген. Оон негедезин баугаар сизгени команда айым-биле баа хууда бирги чер дээш кескен. Кол барымдаалар негедде—ажылдын шынары. Хол кадымыл, бирээ-авилде 12 кижилг 7 коман-да, а дүрген кезеринге 46 кижиниң конкуруса кирешкен. Команда айым-биле шыналыг чарышты машина-трактор мастерскаянынын. Сут-Хая ортумак школанын болгаш ылаш ажил-агый чериниң коллективтерин алган. Хууда бирги чер дээш сизгени дүрген кезеринге ылаш ажил-агый чериниң төлөөзө М. Даш-оол шыларан, ийнги черини тууду-жур С. Хуна-

Эргим Леонид Ильич!
Кууун чажар тараа шөдүн калбартыр талазы-биле Силерниң айттышкыныгары, СЭКП ТК-нын шийитирелерин куусетпеш, кездэ ажил-агый бүдүрүлгенин механиксистарының база электрфирмаларынын талазы-биле ажил-агыйлар арасынын каттыжымшыкыныгарынын ажилдакчылары, бистер, Молдавиянын колхозчулары-биле база совхозтарынын ажилчылары-биле кады бо чылдын дүждүдүн кууун чажар кызыл-тас шөдүн 180 муң гектарга калбартап болгаш Улуг Октябрынын 60 чыл өюнүн чылдыг гектар чер бүрүзүндө 39,2 центнер дүждүттү өстүргөн бис. Ол чорук ол үнелиг культураның ийтин чылдыгын ийн катап көвүдериңизни аргазын берген. Нийти-биле тараа аймаанын тарылта шөдүн 215 муң гектарга калбартап болгаш гектар чер бүрүзүндө ортума-биле 36 центнер дүждүттү алган.

36 районун 20-инин механизаторлары гектар чер бүрүзүндө 40 ажил центнер кызыл-тас дүждүн аларын хандыр-ган, а Унгенге, Фалешке, Гаудянта болгаш Круяняга гектардан 46—50 центнер дүждүттү алган. Дика хей ажил-агыйлар гектардан 60—65 центнер дүждүттү чедип алган.

Тарааны бастырбышаан, саванын сарааттарың, органикти болгаш минералдык чечимчилелерин төерин, хоорунуң үндүдериң, аныгы аңдарың хары угда чорудар комп-лектиг отрядтар-биле бис ажаап алышкынын 12—14 ажил хүннериниң дургузунда чоруттубус. Бөгүнге чедир ажаап алдынган шөдөрлүн ден кейиг-кейир чылдын дүждүдүн бо-баазырадып белеткээр.

30 ажил ажаап комбайнга ошаштыр муң тонна ажил тарааны бастырган, а Кагуль районун каттыжымшыкының Николай болгаш Иван Дерменка алышкылар—1,361 тонна, Лазов каттыжымшыкында комбайнерлер Константин болгаш Борис Журинскийлер—1,210 тоннаны бастырган. Григорья-

польдун ажил-агый арасынын каттыжымшыкынында Лидия Гаврилованың болгаш Татьяна Факрираның комсомолчу эки-партыры каймык-даа барык-ла 1000 тоннаны бастырган. Молдавиянын бугу-ле колхозтары болгаш совхозтары өрай быжар тараа культураны чокка күрүнге тараа садарынын планынын чедир болгаш амыр куусеткен, эргежек чутул үезинде, аш-чөм болгаш магадылал фондунуңун уруп алган. Бедик үнелиг сорттарын кызыл-тазын 19 млн. пуд планын орунута 26 млн. пудту күрүнге саткан. Мал чени болур тараа культураны кукуруз чокка эртең чылдыкыңа үш катап хейтү белеткээр.

Кууун чажар культураның дүждүттү бедилер болгаш ийтин чылдыгын даа алгартыры СЭКП-нин агар политиканын кездэ ажил-агыйга тургускан улуг болдунар аргала-рыны болгаш эргим Леонид Ильич Силерниң колдизин херег-лелдеринге илерегейт турар доктаамал салгын салымшыкыныгарынын ачылында чедип алдыган. Бистин чедикшиктериниң ийн ашынның аныгынын, өргөмүниң, партиз болгаш совет органдарыны биске көргүзүп турар үнелик чөтпес дууламчымы-биле баа-ла холбаштырып турар бис.

Төрөң Коммунистик партиянын амырларда бадтык турар политикамы илереттинген болгаш медресе улустун бүрүзү-биле чутулдугуңуңу база деген турары СССР-нин чаа Конституцияны сөрүк кирген, механизация талазы-биле ажил-агыйлар арасынын каттыжымшыкыныгарынын ажилдакчылары, бистер, колхозчулар-биле болгаш совхозтар ажилчылары-биле демнешип турган, тарааларың тарылта шөдөрлүн моон солгаар-даа калбартыр, оларны болбаазырадырың агротехника-зын бедилер болгаш ол культураның бедик дүждүн аларын хандырар сорулганы бодуустун мурунута салып алган бис.

Чер ажилын организастаарың база технологияң сайты-рангайдып турган, бүдүрүлгениң техниктиг херекселдерин, чечимчидалгелерин, сугаттыг черлерин, эртеңки чедикшиктерин, мурнакчы агротехниканы эң-не эки ажилыгары дээш быжыг-туруштуг демисежир анаарымыты болгаш онту беш чылдын элечлиг үшкү чылдыга тарааны бүдүрерин болган белеткериң улам ийиң көвүдериң чедип алырдымыты эргим Леонид Ильич Силерге ымызытып тур бис.

Силерге быжыг кадыкшалды, хей күнтерин баа бистил ылак Төрөң чуртувустун четектедишканын, чер ырынга тайбын болгаш аас-кежин дээш, Силерниң мога-шылг чок ажил-чорудуңуңага чечимчикиңерни сеткидиң ханычы-дан күзелиңиз.

Ун чаганы Молдав ССР-ниң колхозтар чөвүлелиниң механизация болгаш электрфикация талазы-биле ажил-агыйлар арасынын наттыжымшыкыныгарынын комплекстиг отрядтарыңа кымып тургускан болгаш хүлээп алган.

Б. САТ.

Хүлээлге күүселдезин хынап тур бис

ШЫНАР ЧОКТА — ХҮЛЭЭЛГЕ КҮҮСЕТТИНМЕС

Республиканың үлестүр бүдүрүлгө коллективтери болгаш оларның партия организастаары Улуг Октябрынын 60 чылдын күш-ажылчы белектер-биле уткуур, партиянын XXV съездинин шийитирелерин амырларга боттаңдырар дээш бүгү улустун социалистик чарышынның үезинде ажил-ишчилерин, инженер-техниктиг ажилдакчыларын чогоадыкчы идеялерин дайымаан планын даалгаларын, социалистик хүлээлгелерин негеделерин кууседирине улуг политиктиг база организацик ажилдарын ылаш турар. Онту беш чыл—бүдүрүлгенин ажилык болган продукциянын шынарын чорутуун беш чыл деп чүвени барымдаа-лаш, республиканың үлестүрүнүн ажилдакчылары, планын даалгаларын болгаш социалистик хүлээлгелерин эң кол көргүзүлгенин бирөөзи — шынар бедилерин боттарынын мурунда чутула согула кылдыр салган ажилдап турар.

Бо талазы-биле чылдын баштайгы чартында эки түнелдерин чедип алган коллективтер бар. Оларга Кызылдан сут заводу, дааранчылга фабрикасы, чер ажилдары кылар

айтырыг ам-даа чедир шийитирелестинде эдери ажилда-дан хууларган. Ол дугайын Кургане хайгаралымын лабораториянын ажилдакчымы Г. Тушынанын бистин редакцияга бижээн чаганындан толдарга көстүп турар.

Ква-Хемнин хоңур-даш резерви — республиканың мурнакчы бүдүрүлгелериниң бирөөзи кылдыр санаттырып турар. Ыччалла-даа сөөлү үезде оон берип турар продукциянын шынары кудулап, социалистик хүлээлгени ол чугула көрүзүп хөрөк кирыла-ла чедир куусетпештин турары бедилер кылгаш хыналда-лаштып илэрээн. 1977 чылдын ийнги кварталында шынары куду чүлдүлүштүп оттулар чүлдүлүштүп бирги кварталда-дан барык дорт ка-тал устаткан болгаш 3600 тонна чедип. Бир эвесо мындай байдал ийн-аңгыс уйда болту-лап болза, айттыртың эскээр көрүп болур-ла, ыччалла-даа бо бүдүрүлгө чериниң берген оттулар чүлдүлүштүп шынары багай дугайында мөдөөр өрткөк үезинде үезинде чыгын эвесо удыа көзүп турган. Ылаңгыга резервин Чадана участкавудан негедде улуг

турган. Бо чылдын февральда-да хоңур-дашты чүдүрел-лин үезинде күрүнө стандарттарын барымдаалаас, оон негеделин куусетпеш таарык-галар барын кылдыла көргүс-көн. Чикээ, техниктиг контро-ль чериниң талазындан ылаш үезинде кылгаш аңгыс элечте үезинде кылгаш турган. Ол шынаш чүлдүрген бугу массадан хыналда кылбас, боң кылар шынарын, хоңурап бүдүмелде-риниң кайы хирезин элечте-лес турган. Ол хамаан чок бо бүгү хыналдалы кылдыр ужу-рулгалаборант кижизе туснай шыналында бижик бестик чок болган.

Чадана участкавуда кылган хыналдалың түнелдиде Ак-Довурактын ТЭЦ-ниче чорут-кай 7 муң кире рубльдин отту-дар чүлдүлүштүп шынары куду болганы илэрээн. Ыччанган ол 800 тонна ажил хоңур-дашты ук участкавудан продукция сайгарар планын күүселде-зинден ушта бижээн болгай. Социалистик чарыштын кол чүлдү-шылар көрүзүп ту-гуялдан көрбөзүнн бир чикээ бо-тур.

Во бүгү хыналдалың түнел-ди резервтиг баштар чөтинге болгаш техниктиг контроль-да ажилдакчыларыңа, мыла

партия, профессионал органи-зацияларынын удуртуктарың-га-да баддигин турган. Ыччалла-даа олар соттуг хемчеглерин ажаап ден болур. Техниктиг контроль чериниң үре-түнелинде ажилдарыңа бугу таарымчалыг байдлыгы бар. Чикээ, оон ажилдакчы-лары резервтиг баштар чө-ринге бестик хамаарышпас, тускай ажилдарың эргелди, Ол салбырын сан-хөө талазы-биле бестик аңа хамаарышпас кыл-дып каан. Ындыг турбуже, техниктиг контроль салбыры-нын начальниги В. Теушув ол бугу өргөлери амылган шыдалың, продукцияны багай шынарды бооп турарын көрбөзүнчөп турар. А. В. Теушув болгаш оон ажил-дакчыларың-да хүлээлгениң ол чутула көрүзүп хуң бүрү хынап, чогур түнелди үндүрер эргелди кижилер болган. Чогу-на оларын харымысала чогуңда, ажилын чогур дошевте тургусаалыңдан ала-ла-а хыналдалың түн-елдериниң дугайында шып эвесо мөдөөр бээр таарык-галар баа тургулаан. Чикээ, Чадана участкавудун май 28-те «Тыва даг-дугу» комбинат-че чүдүрүп чоруткан хоңур-даштын үррөк артынчым-

ында хемчөөл 146 хуудан аш-тып дөң бижээн турган. Ком-бинаттын ТЭЦ-ниче кылган хыналда ол шыл эвесо дээрин баддыкан. Хоңур-даштын үррөк довураа оон ийн катап хой—33 хуу болган. Ыччанга бо көргүзүп 16,8 хуудан эрвесе болур журулг дээрин контро-ль чериниң ажилдакчылары билдир болгайлар. Ындыг шынар чок хоңур-даш комбинат-тын электри станцияланта ийн-чачыс хүшөр эвесо, а бүдүп ай иштинде эзон турган, Оттулар чүлдүң дугайында бижикте оон хоңг довураанын хемчөөлн норма-чиктенен аш-наы турарын айтып болган. Хыналда үезинде көргөн 3800 тонна хоңур-даштын 30 хууда хоңг болган. Ол дээрге, ком-бинат 635 тонна хоңур-дашты артыкка төлөп, алганыңа дошевтар-дыр.

Бар эвесо резервтин удурту-чулары, аскавапторлар маша-нистер, техниктиг контроль чериниң ажилдакчылары бол-гаш сайгарыкчылар-даа хуң бүрү, элечте савынды хынал-далы кылдып, бүдүң хоңур-дашты үррөк кесектер-биле хоңуруну көмчөлөрүн алган болза, үезинде шынаш чөтпес-тер турбап баддигитер. Шынар дугайында айттырыг

УЛУГ ИДЕГЕЛ

Кара-Суг, Илер-Даш, Шин, Кыткы-Кара-Суг, Улуг-Биче-Дөңсөр, Хол-Бажи, Дөңсөр-Диг, Арыг-Хөрө, Арыг-Бажи, Дөргүн дөш малга дык таарымчалыг, дөшмө оодар деңсөөрлөк «Х Улуг хурал» совхозтун чайлаа — Тойдук чигир ногаан аларган чыдар бо-да болгай. Кызыл районда бо ажил-агынын малчыныры тэрээн чайлаанга чоргарлаар. Чүгө дөргө кужуруугаалыг сөрүн Тойбука чайлаан мал семирин, чай дургуунда күш кирер болган кылты өки акар.

Арыг-Бажида хойжу Шавырааларнын кодын. Эрткен айнын төгүзүндө маңа совхозтун малчын хөргөжөнөрийн сөдү болуп артерин баш бурунгаар чарлаан турган.

Слёттун болуп хуну-даа келген, анаа чүгө малчын хөргөжөнөр өвөс, чөөк-кавы малчын аадарнын элери, совхоз төвү суурдан чакаткан урук-сууруктан чыгып келгенер. Мычан шынал-ла сөт бажы өргү, кижэ бажы кизирт деп болуп турган.

Хажымындан көргө көрүштүг, улуг аа чаа өгү мадуннын кодынды таи каан, кодыннын таарымчалыг, холегелг, көктү-шкыг чедеринде ажил-агынын өргөн чарык чыда түнөөдөрийн чүрүп көргүскөн лоуи, плакаттар... Кодага келгенерини кичөөгөйи ол бүгү дораан-на хаара түд-бө, мыанга чаа өгүн дөшмөни, ишти-данын дерин кылган чылаганнар дык сонугураан. Өгүн ишти шалады, оон кырында чадыларныг хөвистерин чакташ, сөт, сандайларын, орунлары болган өгтө таарымчал угууру, алтараларнын турар черлеринде дерин салган. Ол бүгү дык көрүштүг, таарымчалыг болду.

— Бо-даа дөшмө-не өг-дур — деп, чылаганнарнын бирөөн магалай-дыр.

— Магалы-дыр, маңа бежен амыг кижэ чайлыг сыннар өргө-дир — деп, хоочун малчын, пенсионер Бай-Кара Наныкпан хөвөрдө аарак шынын чугалай-дыр. Шынал-ла мынанды дөшмө өг ажил-агынын кабылаа бригаданын малчынырында барык чөк. Совхозтун кышталары нургулайы малчынар чурттаар бажыныралыг. Чакы, чайгы, күскү үелерде олар солуп кездеме малчынар өгелерин. Мурунда турган «Х Улуг хурал» колхозтун баштаар чери-даа, көдө ажил-агынын тускай артемынгары болган мал бригадирлер, малчынар боттары-да өгелерин ишти хөвирине, оларнын дерин-хөвөрдөрүнө улуг-ла кичөөгөй салбай келгенер.

Малчын кижэ чыдын үш үезинде өгтө чурттаар болганда, ону дөшмө, кижэ дерин-хөвөрдө өгтө чурттаар талазы-биле СЭКП Кызыл райкомунун хөргөжөнөр өртүзүгө ажил чорудар кидизинин (эргө-дөкчөн К. Д. Нурал) үндүргөн эгелөөшкүн чөптү. Ол эгелөөшкүн «Х Улуг хурал» совхозтун дирекциясы, Баян-Бол көдө Советинин активи, мида хөргөжөнөр чөвүдөли дөкчөн. Мычанга совхозтун мурнакчы малчыны, район Советинин депутаты, сөс уругтун кеи Ошкү-Саар Александровна Шавырааларнын адыны малчын хөргөжөнөрнө сөдүн эрттиргеннин-даа жүрү оа.

Сөйткө илеткелчи болган санаа бергенер кижинин чурттаар, турар чери чөгүмчалыг, аял болган тудум, ажилдаарында таарымчалыг болуп дөрөйи балыккан тургалар. Слёттун кижэ чыгарып културлуг дурталга, хундузөчөл, чары аажы-чай дугайын хандыр чугалаашкан.

Дараанында ажил-агынын бирги чартык чыда ажилдаанын түнөөдө үндүргөн. Оюн Лапчаа бригадирлөөн № 3 хойжу бригада эрткен кыштан хур амын, аякөк дүк, хөй хураган алган дөш тилекчи болуп, СЭКП райкомунун болган райкуукомнун шалчир Кызыл тугу-биле маннаткан. Совхозтун № 1 бригаданын мурнакчы хойжуу Ошкү-Саар Александровна Шавыраага 840 рубль өргөстөг чаа өгүн халаска бөр деп директорнун дужаалын номчултарга, чылаганар алыш чакан, малчынга байыр чедирип, моон сонгаар-даа шудургу ажилдаарын күзөп турганнар.

Сөйткө хойжулар, саанычлар дөш мурнакчы хөргөжөнөрнүн шынал, мактаан. Бештен өрү уругулар бөжүп, кижэжиткен хөй уругулардыг иелерге медалдарын, орденерни база тывысқан.

Сөвгү 10 амыг чылдарда хойжулаан Ө. А. Шавыраа бо оза, үнөлиг шыналга төлөтти. Оларнын найырадыг өг-бүлөи малчынын келгеннин дургуунда Тэрээн чуртка 2000 амыг хураганын өстүрүп берген болган чыл бөрү аякөк дүктү ач келген. Өгүн өдөи Д. Б. Шавыраа чыл бөрүдө өдөн болуп, кыштаан септеп келген. Ол чылдын-на болунуң кужу-биле 10 тоннадан өвөш өвөс өгөнни кылтып, кышка баш бурунгаар, хынамчалыг белеткенип, малды чүм өштүг черлерге чогуру үезинде олардадып, чангыс кижэ деп демин ажилдап келгенинде ол өг-бүлө чыл санында чөйшкенич болуп келген. Дөшмө-оод Бай-Караөвч бо хунөрдө сөгөн кезикдөзүнө кирген.

Октябрьнн социалист Улуг революциянын 60 чылынн юбилейи демдө-лөрүнүн бүүдүзүндө, ССРЭ-нин чаа Конституциянын төлөвилениг чугалаашып турарынын үезинде совхозтун дирекциямыдан, чангыс чер-чурттугарындан үнө-лөдөй ап, шыналдып, мактадып турарына Ошкү-Саар Александровна өөрүп четтиргени илергейлеп, мынчаар чугалаап турар:

— Авамган бичимде чарып, өскүс өкөш, өөренип, эртем-сургуул чөйп албайн барган мен. Мынчала-даа Коммунист партиянын, Совет чакаткын ачымында тэрөөн совхозумга малчынна, уруг-дарымыны өскө бүгү чоңун амыг-төлдү дөг өстүрүп, өрөдөйп, аас-кежиктиг чурттап чөр мен. ССРЭ-нин чаа Конституциянын төлөвилениг 13-кү чүүдүндө, нинтигөл байлаанын, чоңун болган совет кижэ бүрүзүнү чаагай чоруунуң өзүздөинин үнөр дөзү совет кижэлерин хөстүг күш-ажылы болуп деп айткан. Шынал-ла бистин чуртувуста кижэ бүрүзү болунуң кылып шылаар амыгы-биле хандырыткан. «Кижэ бүрүзүндө кылып шылаар шаа-биле, кижэ бүрүзүгө кылан амыгынын шаа-биле» деп принципти өзүгаар төлөп-даа турар.

Чурттап турарымы бай-чаагай амыг-ралды үезинде үлөгөрдү, арыг-силди, дөшмө улуг өг-биле мени шынал, үнөдөиниң өгө четтирбешаан, бистин совхозтун малчыныры чөөккү үеде мынанды өгөрдү болуп дөш аргаларын тыптынып, ажилдарын хөй-шынтыны мурунун мээң депутат ажил-чорудулам хундузөчөл турардыр — деп, ол чугалаан дөстү.

Баян-Болдун малчыныры дөшмө өгелерин кылып ап, ителгөдө дүшүрү, анаа эки культуруту, арыг-силги чурттаар дөрө-шмө бүүрөл улуг.

С. ТАС-ООН,
«Шынын» корреспондентин.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХУННЕРДЕ

БЕЛЕТКЕЛ АЖЫЛЫ ДО ОЗУЛГАН

БЕЛГРАД (СЭТА). Европига айым чок чорук болган нады амыг-адылга талазы-биле чөвүдө хуралдын төлөөчүлери күрөөдөрүн кидизирген. Белградка укуражымшынын белеткел үе-чадыз дооулаан. Оон түнөө хуралына Белградка кылыр укуражымшынын хун айтырылгарынын амыг-адылар хуусаанын, органдары чүүдөлерин болган асастык айтырылгарын талазы-биле шынтырын хундөп алган.

Ол укуражымшынын 1977 чылдык октябрь 4-те амыг-адылар. Оон соругаа хун айтырымында амыг-адылар Бугаар түнөө актыда амыг-адылар чүүдөлерин болган нинти-өвөрпа чөвүдө хуралынн тодорак-камы соругалары-даа, анаа чугалаашкан айтырылгарын көөрүүнү дугайында, оон киржикчил күрөөдөр араанында харылааларын экижидерини, Европига айым чок чорукту бичыг-адыларын база кидизирген. Белградка укуражымшынын чыгарып, келер үеде чырмы-лыктын улам калыбтарынын дугайында санал-опады-ла хынам-биле солчуру бооп турар.

Белград укуражымшынын кол органы болуп пленардык хуралдары болган шыгын кымыгаараттыгын үе

интиде амыг-адылар амыг-адылар органдары-даа, бо бүгү айтырылгарын болган оларга хаммарышкан саналдарын чугалаашкан коөр.

Белградка укуражымшынын түнөө документинин 1977 чылдык декабрь 22-дөн өрөй өвөс үеде дүргүчү алдыр дөш бүгү күштү салырып ол укуражымшынын үндүрүш шынтыларлооп. Бир өвөс ол амыг-адылгытын хуусаанында дооулуас болза, Белград укуражымшынын түнөө документинин хундөп амыг-адылар ону 1978 чылдык январь айымын ортан үезинде федералдык ортан үезинде чөйрү үргүлчүлөрү көрүп турар.

Совет төлөөчө Ю. М. Воронцов белеткел үе-чадыз түнөөдөрүн кымыг, журналисттер-биле бесөдөшкөн миңча дөш: хундөп алдыгын шынтыккерге үндөшкөн. Белград укуражымшынын тодорак амыг-адыларга байлаан өрөй укуражур. Ол укуражымшынын баш улуг болуп турарын Бугаар Хөйсаякыннн салган соругаларын үргүлчүлөк болган ботташтыктын бооп, чырмы-лыктын хандылардыгга база бир бажым болурунга бүгү аргаларын бари ол база демдө-лөзөн.

Наандачал районнага чангыс ай суггарылыг системаны тургузарыктын планын Индия боттандырып турар. Суггарылыг бугаларынын узуну 40 километр болуп турар улуг гидрокомплексин турдушкуну Химачал-Прадеш штатта дооулаан. Чаа гидрокомплекс бугу чуртка эконо-мичтиг улуг учурдузалык болуп турар. Чуртун элээн каш штаттарында чартык миллион

гектар амыг наандачал черлерин суггарырык база Совет Эмгектинин дузалычы-биле туруп тургусан Бхакра-Нангал ээлюстөрүнүн платиназын суггуна дөшмөниң доктаамал тургузарыктын болунар аргалын ол комплекс бээр.

ЧУРУНТА: Бхакра-Нангал ээлюстөрүнүн платиназында.

МТИ—СЭТА-нын фотозу.

БҮГҮ УЛУСТААРНЫҢ ЭРГЕ-АЖЫКТАРЫНГА ДҮҮШТҮР

БОГОТА (СЭТА). Октябрьнн социалист Улуг революциянын 60 чылын төлөп-дегдө-лөрүнө дөшкө-лөткөч бүгү кижэ төрөгөтөи белеткел турар, мынчаарга Улуг Октябрь төөгүнү хө-жүдөзүнө кайгымын улуг салдарын чедирип келген болган чедирин-даа турар. Ол дугайы Колумбиянын Компартиянын ТК-нын Чингине секретары Хильберто Виейранын «Улуг Октябрь» деп бөүлөткөнө парраатыгын чүүдүлө айткан, ол бөүлөткөнө Октябрьнн социалист Улуг революциянын 60 чылын байлаар талазы-биле Национал комитет парлап үндүрүп турар.

Делегейде бир дугаар социалист-революциянын кавайын-га-ла боой тулары оралашкан капиталдыг 14 күрөөдөрүн интервенциянын болган хамааты дайындын үркүстари Совет Эмгектин кыса хуусаала көстүп өрө-бөй дүргө темп-биле ажил өрткөн деп, ол чүүдө демдө-лөзөн. Делегейнн икити дайындын үезинде совет улус кылмыгар чок маандыг чорукту кылбешаан, болунуң хөдө-лөшкөн база хаммарыш-паче чорун камгалап алган болган кижэ төрөгөтөи фашизмден камгалаарына шынтык салгышынын кирген улук чүүдө ошалап айткан.

Октябрьнн социалист Улуг революциянын бүгү-ле камгалаарын шыдашкып өрткөн болган бүгү дайынбарын халдаашкынырында бо

дун камгалап шылаан. Совет Эмгектинин түрүп келген болган бичыкканы Европига болган Азияга социалист чурттарына тургустунарына, а ол ишкан америк дикше социалист күрөөнө — Бу-банын тургустунарына улуг арганы берген. Хамаарышас хөжүдөини өрүүнө кирген Африканын болган Азиянын хөй чурттарына дузалычын ССРЭ база берип турар.

Тайбын дөш, делегейин чаа дайындыг удуз туржуп турар бүгү кижэлерге эрчим үнөлиг кол чүүа Совет Эмгектинин дашкык политикасында сикниккен. Мынчаарга массалыг ууткаашкынын чөпсө бар амыг үеде делегей дайын бүгү улустарга өлүмүг айымын да таварыштырып болуп дөрө-шн өрткөчөйиң чаагай сеткилдиг бүгү кижэлер өки билер. ССРЭ—тайбынн болган талазы-биле жожа-хөдбө дөшкө-лөшкөн политиканын болунуң принциптин кылдыр чарлааш, аммыралга чөгө-биле боттандырып турар бир дугаар чөвүдө-дир деп, ол чүүдө авторы болган. Маңа хобаш-паче СЭКП ТК-нын Чингине секретары, ССРЭ-нин Леоди Советинин Президиумунун Даргаы эш Л. И. Брежнев мынча деп чугалаан: «Тиндөш социализмдин баштайгы күрөөнө болуп турганга «Тайбын» деп сөстү болунуң дашкык политиканын дөшн принциптин кылдыр адын үжүдө-бөдө мөңгөжилди бижай алган, мынчаарга ол политика бо-

за совет улустун болган өрткөчөйиң бүгү улустарынн эрге-ажыгына дүжүп турар.

Тайбыннн ол өлүр-чалай политикасы Совет күрөөнүн Уданын конституциялыг норма-чөжө болуп. Амыг үеде бүгү совет улустун чугалаашкып көрүп турары ССРЭ-нин чаа Конституциянын төлөвилениг 29-кү чүүдүндө мынчаар айткан: «Совет күрөөнө тайбыннн леңичи политикаын чыгымын чөккө чөрүлүп турар». Өскө күрөөлөр-биле ССРЭ-нин харылаалары күш-тү амыг-адылардын амыг күш дөшөп кыжанырында дөшөп өйтөөлөрүн, бүрүн дөш өргө-нин, кымыгаарынын, күрөөнүн дөшкөкөр талазы-биле бүдү чөрүн үрөп болушканын, мэргидаларын тайбын шынтыларын, ишти хөвөрдө кирешелерин, кижини өргөдөрүн хундузөчөл болган боттарынын салым-чөлүн боттары шынтылар өргөдөрүн, күрөөлөр арамга кидизирген амыг-адыларын, делегей эргөдөрүн, норма-чөжөдө дүшүрү хундө-лөзөн өскө сөткөдөт күрөөдөрүн принциптерин дүшүрү үндөшкөн деп автор бижээн.

Ол политика бола өрткөчөйиң бүгү улустарынн бүдө-лө-сөрүнн илергейлеп турары чыгышында чөк деп, Х. Виейра ошалап дөшкөн.

АЙЫЛАДЫГ УГЛАНЫШКЫН

ВАШИНГТОН (СЭТА). Америк разведка алдымын тургузуп өдө организаастаар дугайы Аг бажын чарлааш, ол чартагыла бола АКШ-тын бүгү разведка органдарынн амыг-чорудулагын улам чыгай төпчүдөрүнө угалашкан. Ол өдө организаастаашкынын үезинде АКШ-тын Төп разведка эргөдөрүнн директору С. Тэрнер чаа улуг эргөдөрүн шынар амыг, мынчаарга АКШ-тын Камгалаа министрствозуну болган ишкө-лөшкөн федералдык бөрүчү разведка калымын база өскө-даа бүгү разведка албан черлеринин бөүлөкө контролду хаммар өргөдөр болуп. Чаа аппаратын — разведка даалдарынн талазы-биле Национал ээлюстөрүнн директору боттандырып деп турар.

АКШ-тын национал айым чок чорук чөвүдө-лөшкөн политика чугалаашкып көөр талазы-биле чаа тургустунар кичи-киттер Төрнөр база удурут, мынчаарга ол комитет болунуң эргөдөр разведка медаларын чыгыры база анализтеп көөрүп башкаар соругалар.

өдө организаастаан чорук болза АКШ-тын күрөө политикасында разведка-хоралдык үүлө-дө-лөшкөн рөлүнө улам чыгай бөшкөчүнн хөвөрдө турар-дыр. «Бо чартагыла болган соругалар бола президенттин база национал айым чок чорук чөвүдө-лөшкөн талазы-биле разведканы шынтылар улутуртун хаммарыш, национал разведканы башкаар талазы-биле ол чугула хундө-лөшкөн Төрнө разведка директорунуң холунга төпчүдөр болуп деп, Аг бажынын медалында айткан.

Ол планга дүшүртү өскө чурттаарга удуз, а ол ишкан чуртун шынтыг чорудар дүрүм чөк, бужар шынч үгө-дө-лөшкөн улутуртү хөргөк дөш күрөө улутурталынын холунга мөңгөжил турары толдо-дир.

Өскө чурттарынын дүрүм буу-гаар солугканы чакатарын күш-биле дүжүрү, күрөө болган политика амыг-адыларын өргөдөр, сөик албаан кижэлерге удуз хинчиг болган бөүлөдөтүг чөпкө-терин амыг-ады, идеолоттү үргөдөк хөдө-лөшкөн дөш ишкан чөдөргөй дөрүн

өдө организаастаан чорук болза АКШ-тын күрөө политикасында разведка-хоралдык үүлө-дө-лөшкөн рөлүнө улам чыгай бөшкөчүнн хөвөрдө турар-дыр. «Бо чартагыла болган соругалар бола президенттин база национал айым чок чорук чөвүдө-лөшкөн талазы-биле разведканы шынтылар улутуртун хаммарыш, национал разведканы башкаар талазы-биле ол чугула хундө-лөшкөн Төрнө разведка директорунуң холунга төпчүдөр болуп деп, Аг бажынын медалында айткан.

Ол планга дүшүртү өскө чурттаарга удуз, а ол ишкан чуртун шынтыг чорудар дүрүм чөк, бужар шынч үгө-дө-лөшкөн улутуртү хөргөк дөш күрөө улутурталынын холунга мөңгөжил турары толдо-дир.

Өскө чурттарынын дүрүм буу-гаар солугканы чакатарын күш-биле дүжүрү, күрөө болган политика амыг-адыларын өргөдөр, сөик албаан кижэлерге удуз хинчиг болган бөүлөдөтүг чөпкө-терин амыг-ады, идеолоттү үргөдөк хөдө-лөшкөн дөш ишкан чөдөргөй дөрүн

ууөгөдөрүн АКШ-тын разведка албан черлеринн кылып турган сөвүдү үеде делегейде билингир аларар. Дүрүм чөк ол үгөдө-лөшкөн болган кижэлерин өргөдөрүн дөрөмчөлөн чоруктарын дөшкөр сөкөдөрүнн дөшкөйиң болган американын хөй-шынтыларын ишкө-лөшкөн Төрнө-биле АКШ-тын разведка албан черлерин чөгүм-на «күрөө ишкө-лөшкөн күрөө» бооп турар.

Шак мынанды сойгаашкыны-лардан кидиз-даа түнөөдө кылбашкы разведка органдарынн өдө организаастаар дугайында планнар хөргөчөлөн турар-дыр. Разведка-хоралдык үгөдө-лөшкөн улутуртун улам чыгай мөңгөжил чорук АКШ-тын Төп разведка эргөдөрүн болган өскө-даа разведка албан черлерин камгалаарына, оларнын амыг-чорудулагын улам чыгай бөүлөдөрүнө уг-далаш.

ПОЛИТИКТИГ СИСТЕМА ЗЫНЫН ӨЗЭЭ

өдө организаастаан чорук болза АКШ-тын күрөө политикасында разведка-хоралдык үүлө-дө-лөшкөн рөлүнө улам чыгай бөшкөчүнн хөвөрдө турар-дыр. «Бо чартагыла болган соругалар бола президенттин база национал айым чок чорук чөвүдө-лөшкөн талазы-биле разведканы шынтылар улутуртун хаммарыш, национал разведканы башкаар талазы-биле ол чугула хундө-лөшкөн Төрнө разведка директорунуң холунга төпчүдөр болуп деп, Аг бажынын медалында айткан.

Ол планга дүшүртү өскө чурттаарга удуз, а ол ишкан чуртун шынтыг чорудар дүрүм чөк, бужар шынч үгө-дө-лөшкөн улутуртү хөргөк дөш күрөө улутурталынын холунга мөңгөжил турары толдо-дир.

Өскө чурттарынын дүрүм буу-гаар солугканы чакатарын күш-биле дүжүрү, күрөө болган политика амыг-адыларын өргөдөр, сөик албаан кижэлерге удуз хинчиг болган бөүлөдөтүг чөпкө-терин амыг-ады, идеолоттү үргөдөк хөдө-лөшкөн дөш ишкан чөдөргөй дөрүн

ууөгөдөрүн АКШ-тын разведка албан черлеринн кылып турган сөвүдү үеде делегейде билингир аларар. Дүрүм чөк ол үгөдө-лөшкөн болган кижэлерин өргөдөрүн дөрөмчөлөн чоруктарын дөшкөр сөкөдөрүнн дөшкөйиң болган американын хөй-шынтыларын ишкө-лөшкөн Төрнө-биле АКШ-тын разведка албан черлерин чөгүм-на «күрөө ишкө-лөшкөн күрөө» бооп турар.

Шак мынанды сойгаашкыны-лардан кидиз-даа түнөөдө кылбашкы разведка органдарынн өдө организаастаар дугайында планнар хөргөчөлөн турар-дыр. Разведка-хоралдык үгөдө-лөшкөн улутуртун улам чыгай мөңгөжил чорук АКШ-тын Төп разведка эргөдөрүн болган өскө-даа разведка албан черлерин камгалаарына, оларнын амыг-чорудулагын улам чыгай бөүлөдөрүнө уг-далаш.

өдө организаастаан чорук болза АКШ-тын күрөө политикасында разведка-хоралдык үүлө-дө-лөшкөн рөлүнө улам чыгай бөшкөчүнн хөвөрдө турар-дыр. «Бо чартагыла болган соругалар бола президенттин база национал айым чок чорук чөвүдө-лөшкөн талазы-биле разведканы шынтылар улутуртун хаммарыш, национал разведканы башкаар талазы-биле ол чугула хундө-лөшкөн Төрнө разведка директорунуң холунга төпчүдөр болуп деп, Аг бажынын медалында айткан.

Ол планга дүшүртү өскө чурттаарга удуз, а ол ишкан чуртун шынтыг чорудар дүрүм чөк, бужар шынч үгө-дө-лөшкөн улутуртү хөргөк дөш күрөө улутурталынын холунга мөңгөжил турары толдо-дир.

Өскө чурттарынын дүрүм буу-гаар солугканы чакатарын күш-биле дүжүрү, күрөө болган политика амыг-адыларын өргөдөр, сөик албаан кижэлерге удуз хинчиг болган бөүлөдөтүг чөпкө-терин амыг-ады, идеолоттү үргөдөк хөдө-лөшкөн дөш ишкан чөдөргөй дөрүн

өдө организаастаан чорук болза АКШ-тын күрөө политикасында разведка-хоралдык үүлө-дө-лөшкөн рөлүнө улам чыгай бөшкөчүнн хөвөрдө турар-дыр. «Бо чартагыла болган соругалар бола президенттин база национал айым чок чорук чөвүдө-лөшкөн талазы-биле разведканы шынтылар улутуртун хаммарыш, национал разведканы башкаар талазы-биле ол чугула хундө-лөшкөн Төрнө разведка директорунуң холунга төпчүдөр болуп деп, Аг бажынын медалында айткан.

Ол планга дүшүртү өскө чурттаарга удуз, а ол ишкан чуртун шынтыг чорудар дүрүм чөк, бужар шынч үгө-дө-лөшкөн улутуртү хөргөк дөш күрөө улутурталынын холунга мөңгөжил турары толдо-дир.

Өскө чурттарынын дүрүм буу-гаар солугканы чакатарын күш-биле дүжүрү, күрөө болган политика амыг-адыларын өргөдөр, сөик албаан кижэлерге удуз хинчиг болган бөүлөдөтүг чөпкө-терин амыг-ады, идеолоттү үргөдөк хөдө-лөшкөн дөш ишкан чөдөргөй дөрүн

өдө организаастаан чорук болза АКШ-тын күрөө политикасында разведка-хоралдык үүлө-дө-лөшкөн рөлүнө улам чыгай бөшкөчүнн хөвөрдө турар-дыр. «Бо чартагыла болган соругалар бола президенттин база национал айым чок чорук чөвүдө-лөшкөн талазы-биле разведканы шынтылар улутуртун хаммарыш, национал разведканы башкаар талазы-биле ол чугула хундө-лөшкөн Төрнө разведка директорунуң холунга төпчүдөр болуп деп, Аг бажынын медалында айткан.

Ол планга дүшүртү өскө чурттаарга удуз, а ол ишкан чуртун шынтыг чорудар дүрүм чөк, бужар шынч үгө-дө-лөшкөн улутуртү хөргөк дөш күрөө улутурталынын холунга мөңгөжил турары толдо-дир.

Өскө чурттарынын дүрүм буу-гаар солугканы чакатарын күш-биле дүжүрү, күрөө болган политика амыг-адыларын өргөдөр, сөик албаан кижэлерге удуз хинчиг болган бөүлөдөтүг чөпкө-терин амыг-ады, идеолоттү үргөдөк хөдө-лөшкөн дөш ишкан чөдөргөй дөрүн

өдө организаастаан чорук болза АКШ-тын күрөө политикасында разведка-хоралдык үүлө-дө-лөшкөн рөлүнө улам чыгай бөшкөчүнн хөвөрдө турар-дыр. «Бо чартагыла болган соругалар бола президенттин база национал айым чок чорук чөвүдө-лөшкөн талазы-биле разведканы шынтылар улутуртун хаммарыш, национал разведканы башкаар талазы-биле ол чугула хундө-лөшкөн Төрнө разведка директорунуң холунга төпчүдөр болуп деп, Аг бажынын медалында айткан.

Ол планга дүшүртү өскө чурттаарга удуз, а ол ишкан чуртун шынтыг чорудар дүрүм чөк, бужар шынч үгө-дө-лөшкөн улутуртү хөргөк дөш күрөө улутурталынын холунга мөңгөжил турары толдо-дир.

Өскө чурттарынын дүрүм буу-гаар солугканы чакатарын күш-биле дүжүрү, күрөө болган политика амыг-адыларын өргөдөр, сөик албаан кижэлерге удуз хинчиг болган бөүлөдөтүг чөпкө-терин амыг-ады, идеолоттү үргөдөк хөдө-лөшкөн дөш ишкан чөдөргөй дөрүн

өдө организаастаан чорук болза АКШ-тын күрөө политикасында разведка-хоралдык үүлө-дө-лөшкөн рөлүнө улам чыгай бөшкөчүнн хөвөрдө турар-дыр. «Бо чартагыла болган соругалар бола президенттин база национал айым чок чорук чөвүдө-лөшкөн талазы-биле разведканы шынтылар улутуртун хаммарыш, национал разведканы башкаар талазы-биле ол чугула хундө-лөшкөн Төрнө разведка директорунуң холунга төпчүдөр болуп деп, Аг бажынын медалында айткан.

Ол планга дүшүртү өскө чурттаарга удуз, а ол ишкан чуртун шынтыг чорудар дүрүм чөк, бужар шынч үгө-дө-лөшкөн улутуртү хөргөк дөш күрөө улутурталынын холунга мөңгөжил турары толдо-дир.

Өскө чурттарынын дүрүм буу-гаар солугканы чакатарын күш-биле дүжүрү, күрөө болган политика амыг-адыларын өргөдөр, сөик албаан кижэлерге удуз хинч

МЕД АЭЛЕР

Ырлап турар коллекция

Ташкент чурттуг змчи Борис Симоновтун башында айлаң-кушаштар, погугайлар ырлап турар. Оң ырлап турар коллекциянын чүгүлө Узбекистандын найсылалынын чурт-тажылары эвес, харын өскө-даа чурттарынын орнито-логтары билер. Чүгө дээрзе оң ырлап турар коллекцияны делегелерге киржип турган.

Бо коллекцияда эң-не көрө дээр ийи ан-нын куш-наш бар. Шап мындай куш-тар дугайында харыг Тянь-Шанын даг чурт-туглары солун чугааларны шугаран бээр чугаалар келгенер. Ан-нөн куш—аске-жинин демээ. Ол кикчи чтепс кадыр-бөрт чөрлерге уюп чоруп, ону көөрү бе-лин берге. Бо башында азы-рап турар куштар маңза чаңчыга берген болгаш ха-рын мырчыга ырлап тур-ар апарган.

Тоолчургу чугаа амды-ралга боттанган: Борис Си-моновтун ак-нөн куштары 1976 чылда СССР-те Бугу-делегей делегелерине кир-жишсе, Орнитологтардын делегей организацыянын улуг алдын медальын чаа-ла алган.

— Куштар чыып ажары — бистин өг-бүленин сонуургалы апарган — деп, Б. Симонов чугаалап олур-ар. — Мээң кыргын-ачам-на яны-бүрү куштарны азырап турган. Ам мээң уругларынын уруглары куш солдарын өстүрүп өөренип турарлар...

Ам экинчи коллекция-зында 200 ажыг яны-бүрү куштар бар.

В. ЧЕРНЫШЕВ.

Уран-шевер хол

Москва чогуунда Белаяя Гора деп суурун чуртта-чызы Екатерина Емеляно-ва Вазинанын башында баарга уран чүлө музейи сагышка кирер. Орунда, ди-ваанда, креслаларда шывы-лар, сырткы хантары, до-рожкалар, рушниктер, сал-феткалары наастан даара-нын кики найгаар.

Екатерина Иановна дар-тен ажыг чыл дургуунда уран-шевер каастангалыг дааранылганы сонуургал кылып чорур. Чүгө сал-феткаларын безин чус ке-ирин каастан даараан. Оларын тус бүрүзү бот-боттарыга демейлешсе. Ол эрги шагын аргыар станогунга аргылып турар. Ону уран-шевер мастери-нч аша кылган. Вазинанын эл тергини ажыларын Польшага, Чехословакияга, Болгарияга делегелерге киржиштир келген.

А. СИВЦОВ.

Ыры-биле найырал

Чимкент хоорайда чурт-тап турар Якубовтарнын өг-бүленин улусчу ансамбли Улуг Октябрьнын 60 чы-лынга чаа концерт програм-мазын белеттир. Програм-мада казах, орус, украин болгаш бистин чуртувустун өскө-даа улустарынын аял-галары кирип турар. Куш-ажылыч өг-бүленин кежи-гунери 14 кики хостуг үе-шагы ыры-музыка уран чүүлүгө бараалганды ту-рары магалян.

Ам ол ансамблде өг-бү-ленин үшкү салгалы кир-жип турар. Якубовтарнын өг-бүлө ансамбли Алма-Ата демир-оруунун ырак чөр-леринге, республиканын улуг туугаларына бо-ла аалдап барып турар.

В. ГАНЖА.

Виль ЛИПАТОВ

(Уланчымы, Эгея № 184, 185 «Шыда»). — Кайра, чүгүлө мындыг алаалдым. Лука? — деп, ол шөбүлдү оожум каттаптан.— Кара кайрамык чүгө аз, да-кий төндөндү бөрү чүгө чыл болган, а ол киреде май тос-та база сен стол артыга оуруунда, мен база-ла катан соддат хойлен кедипке чүгө ишкан апардыр мен. Азы сөөдө бир-ле чүгө туржук ир-ги бе. Лука, азы менээ бо чер кыргыч чылым, дыш чедип-лес, кадыг аайдыг кижик ийик мен? Бо сөөн ам воидаан хо-луг оуруунун чүгүн болуп турар дээр сен, а мен мындыг эвес? — Чүгө дие, мутулай-дыр сен, Федор—дээр, тадылдар каттырышкан, Лука чугаала-ан.— Сен коңгуч-ла мугулай сен, бурган-на өршөр ийлаан! А бо бүгү чүгүн болуп турар сенээ чугаалап берип бо-лур мен...

— Чугаала, чугаала... Лука Семёнов база-ла холуг каттырып каан— хараанын сыгыттары өзөр-хараанын хо-чүгө дег дүйүлөп демар дите-рич кылаиаткылаан, холда-рыч хорондо кыгыраан ме-дальдарынын алаанга салып алган. Шыпан-ла ол дыштатыл-гада олоак дег холуг болгаш кыгырт кылдыр хостуу-биле каттырылган, стол артында дещи чок чүгө дег чик саа-дыч оуруен. Луканын үнү ми-ндаада чаагай болган.

— Ох, Феденька, Феденька, чыркы сеткил!— деп, ол чу-гаалаан.— Бо шыпан-ла, ам сөөн наагаларынын коңгуч-дур. Чүгө дие боудуну үнү би-бес-тир сен. Ол болза, би-рээде илпид-дыр, а ийде, сен болдуңу башында баа чам-чааңдан кыяндал чорур-дур сен. Сен Пашыовтун оолдарын

кара-башында хостадып, сен Пашка Волошинаны арга тик-көнү дээр тортадым... Чө, чүгү чугаалап боор, сен дөг будыгыг кижиге төрө ду-жуп чорбап мен... — Мегелен тур сен!— деп, Анискин тунуусузу чугаалап, салааларын столга токсулат-кан.— Шунтузун мегелен тур сен, Лука! А Генка Пашыов-ти...

— Мегелен бе? Чок, мегеле-вейн тур мен. Сен бо мөгчө бутагылаптыр, карактары-би-ло шивегейли ор сен, а сен-дө кым-лаа кортпас— сен буишпылны, чүгө коргуткан хевээр кырап оларуларынын бүгүдө өтүр билер... А Генка Пашыов-биле... Сен оу-тударын туудун алган сен, ол хиреде кайы хире мунуучуң сен? Харын, сен көм-хөрөң үлдүктөнүң салбас-ла бол-гай сен. Ичталла-лаа оң соод-ла кайы хире сагылып аармыр ийик... Каттыраарың үргүчүлөш-пашан, Лука энтин-эвилен шив-чөшпөн-биле саргартыр хаар-ны каан хой эдиле кеңи, ону диттери-биле тиргилап, сая-дай кырында оожум найганын каап база талгыр ыракек, бир-ле бидилмес чүгөдө ко-руп алган, Анискинче карак муштап коргүлүн; а оозу ынаар бир-ле чүвенин коруп мага хангап, олурунга ай-дедир тырыктылап каап, хол-дарын хорондо карыштыр са-лып алган олурун.

— Чө, чугаала, чугаала, Лу-ка!

— Хе, хе, Федор! Сөөн чүгө даштын хай дамы дег, а херек ырадыла мындыг эвес сен. Ол чүдүттүмүн менем-биле кал-чык сен. Эки тулуну үнү раапа сен, маадырыг, сөөн ону-ну шам-лаа балап шыдапса, мыталаа-даа менем кышпа-рыккан болгай, мычтанаш бү-гү хайгыл ол херек-биле буу-

ӨННУКТЕР

раар часты. Бо сен ам бенин чалгаарың ор сен, сөөн ор-нуңа болза, эртенен көкөзө чедир ирлап, хөгөп жээр журулуг чүгө-дир ийик... — Ол чүгө? — Чүгө дие, сен суурда адак кижиз эвес-тир сен. Бо-дунга хамаарыштыр, Федор, нагышты мылдыг эргелег тур-ган, хай-чакырга бибес-тир сен, өдөлөк-тир сен. Эх, хол-луг-де-дир! Сенээ болза чүгү канталла эвек?

Орай туруп, эрте удуң, боо-таага чедир чик, сен... хангы-жо кижин, тамчыктайын чыт-пас бе! Чоига шагала хевн чокка көзүбө, хааштан чу-галалап, кижилерге хымыр-калган коруп чор. Мөгчө боо-ниен дег мунгак караала-биле жүрүп олурбай, мычталдып чурттаар боор.

— Мен шап-ла мындыг кижиз мен!— деп, Анискин дүрүн-чүт кышкырыпкан. — Сөөн чу-рун турарын дег, мен шап-ла мындыг мен...

— Ындыг бе?— дээр, Лука холдарын чаа откагылап, ат-каар чыбышпаан, мурункуту-рун аартык талдылар, хол-дугу коңгуч каттырылаан.— Ындыг бе? Чө, мегелен тур сен, Феденька, чүгө дугу-мөй көрөм! Ындыг эвес-тир сен ийик, а сыр-дедир. Улу-стү чалдыр корбес-тир сен, а хандыр көр-дур сен, буиш-пылдан алгыр-дыр сен, карактарыны база-ла буиш-пыл болгаш херө көргүлөр-дир сен, шагда хевини боо-дунга сымас, хенгил дещи эвес, а алырап, мытгалы хонун чогуунда көтөс-тир сен...

ТООЖУДАН ҮЗҮНДҮ.

Лука холун столга салып ал-ган, аяк хун дег хулузурун, Анискинче, чараш кичсе сип-никкен чүгө дег, эрестиг на-раап баам каал.

— Шагдаз-даа болунаа, сен апаа болуң кижиз сен— деп, ол шапа сиплен чугаалаан.— Мээң айтырылгарыма таштыг харымылар болунаа, мычпач сөөн дугайында баа чугаалап берип болур мен. Харымылар сен бе? — Алентиг-ле кижиз бо аял-деп, Лука тала тулук чугаа-лаан.— Шапага көрүп алган, эрештери балгыргай, каракта-рым шаг чок. Эх, Федор, Фе-дор, чэрби чыл иштинде мыт-тавайн кедим, коңгуч-ла арай-бурулуг кижиз-дир сен... Сөөн бугун чүгө мындаймын биле болур мен ийик!

— Сөмбөсө туруп келетти, ба-за-ла сонгага чедип келетти, мөөн мурунда Анискинни тургыны дег, хаваан сонга шив-линг устуруп алган тур, ол база-ла экинчи көрөң чүгүлө-дөр— эрестиктеде Облусту канчал шудуртканын агым чыдарыны, эресте терестик канчал эгип бады барганын, ийик карарып калган баянын көрүп турган. Анискинни сонга караган үр турганы дег, Лука база-ла ылым-чы-лым апарган, мыт чок турган.

— Серафим Голдобини карак-тан шыдаанымсыз сөзү чэрби ийик чыл дургуунаа дүйүл бербей, хилдиктектен чо-рур-дур!— деп, Лука шуу аяк чугаалаан.— Сен чэрби ийик чыл иштинде боудуну пашагылап, «Бир эвес Сера-фим мен ол ийикте арама-чыч чортупса болунаа, ди-риг артар ийик!» деп болза чо-рур сен. Ындыг ала, Федор?

— Ындыг! — Ол боу-ла шап ол шы-рыште баар ийик— деп, Лука экин шөбүлдүн ара-сонкаан-ны соода чугаалаан.— Чүг-лө олардан ол чүгөлөрүн,

тапыларынын кайда турарын көрүп болур турган... Чүг, мен мөгө чугаалап тур мен бе? — Билбес мен, Лука, билбес мен.

— Орус адамда, шыпан-ла Орус адамда, Лука беде Анис-кинни сагылды ол биле чедир берген. Ол чө киреде дег эгип чоруп барган, хоорай-нын дат ортузунга хурээ агы-рып, вокзал өрттөп турган. Солагай талжы арыкче Сера-фим Голдобин бар чыткан, бар-ла чыткан, оң соода ол чок апарган— чер суг ишкан чашканыны берген, кызыш дээр, кингит дээр. Серафим Голдобин чок апарган! Ча-гымышкандан тымыштан онгар-тын добураанын арамыдан куу чашканы он теп үнү кел-ген.

— Федор, сен чүгү-лаа, ут-пас боорунга, мычтанаш чэр-би ийик чыл иштинде мыт-тавайн келген мен— деп, Лука чугаалаан.— Эке кижиз болза багытай-лаа уттугар, а сен— чок.

— Лука боудуну олудунга ка-тан чедип келген, ирлап кы-ган, огурунги канчалдыр чий берген. А уласток болган ааар бажын көдүрүп келген— боудуну экинче хаваан дүйү, ийиркети көргөн, чыркы-тары чырттап кылдыр хуу-му-зурган, мытыкыр эвес айтыр-ган.

— Чүгү мыттавайн ор сен, Лука? — А сөөн сиплени дугайы-ла!— деп, Лука ажынып ха-рымылаан.— Сосновканы ап турган хуиуусту сактыр-дыр сен бе? — Ынаамай, саятм-дыр мен... — Тейгенгеи куду шамш-тыр бады барган өрттөнгөн ба-жынары база суур шыдап-ла, улуг сарайын оң чыгында, ус-шөвөр дааранынын дээ-

рамыр машинамы дег, деч-дө-ки болгаш шөбүлдүк тарба-дан пулемету база Сибир-нин ишканы эвес, беким болгаш адышка дүшкөн хоюг хар айып тура-даа, чүгө бараанын чыгыг дээрде кок буудутту-лаа салгымай канчалар ийик ол. Ийи немелтип кызык харлап иед чорашын, оларын харына чыгыг чайындаан көөриш ко-рун турганына даа ол сактып ор-ган. Олорга чедир бо мөтр бенин чөргөн турган, баштай-гы немелтип арым бенин ча-гылы болган арым кылдыр кө-зүлөн. Немелтип боорганга дааш чок шурай боорганга чедир хонгак сонуладала артык болган бенин Анискин сак-тып турган. «Өрнотерга ала-мын ады-биле адамы чүгө бистери, орустарын адамдын ады-биле адамы» деп, ол бо-ланган.

— Ол гранатты саятм-дыр сен бе, Федор?— деп, Лука тунуусузу айтырды.— Ол гранат дээр мен олтурп наг сакташым саятм-дыр сен бе? — Сактыр мен.

— Луканын гранат дээр Анис-кин кайы өлүрүр деп болган боор, ичталла-лаа оң шив-чөшпөл хөргөндел сегиреп ал-ган, диттери кызыраты-шан, болуучу кыра тыткан, Семеюну! хымарыган. Ол мо-ну хымарып турла, гранат чытканынын агаарда ам-лаа астымышпаан, хар чыгылап үнө берген турган, а кемпич пу-лемет тартылап турган сарайдан бот-болдуңа суруш-тур ютаан хептиг немелтер үнө халчын тургалан. Пулемет салырын уутуукар! амаан чок, Анискин биле Семёнов-ту боттарынын бенин дөөр харын чок турган.

(Уланчымы)

«ЭЛЕКТРО-77» КӨРГҮЗҮП ТУР

«Электро-77» дээр делегей делегелге Москваның «Сокольников» паркында амжиттыган. Хөй-хөй эвилделешкен республикаларын он-он буудурулгеринин болгаш эртем төптөринин киргени дөрт муң ажыг экспонаттар делегелеринин совет неээнде бар. 60 чыл дургуунда индустриянын күчүлүг, бедия амынчиг адыры, эртемнин болгаш буудурулгенин быжыг туудурунуу болу берген совет электротехниканын чедипкинеринин дугайын делеге бузурелами-биле херечилеп турар. Делгээн чүгүлөринин аразында криогенин турбогенератор болгаш эи улуг термодро-луг установка «Тонаман-10», эи бедик күжениктеринин донтаамал сайылгаанын «ЭДШ-эинге хереглээр болбаазын тиристор-

луг эртриги болгаш носмостун «Метеор» обсерваториясы, кедергей улуг плазминг суугу, шинчилелдерге база диагностика хереглээр эң-не ылаптыг приборлар бар. Бо беш чылда дүргөдешкинин темпир-биле хөгжүдери СЭП-нин XXV съездинин шиктирлеринде баш удуз иркен ада-чурттуң электротехниканын күчүлүг арсеналы ам ындаг-дыр. ЭДЧ-нин кежигунери чурттарын зоно-мик интегралциянын амынчиг үрө-түндөлөрүн өргүзүрү делегелде улуг чери-ни залуп турар. ЧУРКА: Сокольниковде «Электро-77» дээр делегей делегелгенине СССР-нин павильонунун девисизинде. В. ХУХЛАЕВИЧ фотогу.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ШИЛИНДЕК ЧА АДЫКЧЫЛАРЫ КЕЛИР

Ча адарынын талазы-биле улустар аразынын маргылаады август 11-ден 14-не чедир Кызылдын Совет Тыяаның 5 чыл аттыг стадиона болуп эртер. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациянын, Тыва АССР-нин шилиндек командалары киржири. Бо улустар аразынын маргылаадынын дугайында тайылбырлап бээрин Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында куш-культура болгаш спорт комитетинин даргазы А. С. Нурзеттен бистиң корреспондентивис ди-лээн. Он харызын моң адаанда кысказы-биле парладывс.

РСФСР-нин Министрлер Чө-вүлелинин чанында Куш-культу-ра болгаш спорт комитетинин планын баугаар бо мар-гылааны эртирип турар. Команда бүрүзүндү сөө спорт-чу киржир. Олар эң-не шилин-дек, ара-мергелдик ча адыкчылары болур. РСФСР-нин командалык кежигунери Уфа, Чита, Улан-Удэ, Иркутск хоорайлардан шилип алган. СССР-нин алдарыг тренери А. И. Боро-дай (Иркутск хоорайдан) командалык тренери болуп турар.

Моол Арат Республикалар база-ла шилиндек ча адыкчы-лары келир. Дүүн Улан-Батор хоорайдан спортчуларын баш-кылы Кызылда чедип келген. Тыва АССР-нин адыш камга-лары-биле сурагын ча адык-чылары РСФСР-нин спорт мас-терлери, СССР-нин спорт мас-теринге кандидаттар Янис Ту-татчикова, Евгений Тутатчиков база анык спортчулар спорт мастеринге кандидаттар Сергей Хов-оол, Елена Монгуш, Мари-на Мельникова болгаш өке-лер-даа киржир.

Улустар аразынын маргы-лаадынын суула коллегиясы Москвадан келир. Ону Россия Федерациянын куш-культу-ра болгаш спорт комитетинин ча адарынын талазы-биле улуг тренери С. Т. Колонцов удур-ту чорур.

Маргылаада август 11-де 11 шакта Совет Тыяаның 5 чылы аттыг стадиона агакшаш, 14-ке чедир уламчылар.

Бо улуг маргылааны бистиң республиканын найсылалыг болгаш Кызылда көнүп турар бууду-тар, чаа чыгыб. Хаттын жү-жүк топкыл. Аларын темсе-ратуразы барымы районларга 23—28, өскөлөрткө 18—23, Кызылда 25—27 градус чыгыг боур.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

Table with columns for date (АВГУСТ 9-ТА), location (МОСКВАДАН), and program details. Includes programs like 'Медальер', 'Эртенги гимнастика', 'Игорь Погодин дугайында чугаа', etc.

АГААР

Кызылдын агаар станцияны ийи медальон буудулар алдыра, бөгүн республикага болгаш Кызылда көнүп турар бууду-тар, чаа чыгыб. Хаттын жү-жүк топкыл. Аларын темсе-ратуразы барымы районларга 23—28, өскөлөрткө 18—23, Кызылда 25—27 градус чыгыг боур.

КИНО

Table with columns for date (АВГУСТ 9-ТА) and program details. Includes programs like 'НАЙЫРАЛ', 'ПИОНЕР', 'НАА-ХЕМ', 'ВОСТОК', 'ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРАГА', etc.

ЧАРЛАЛ

Тыванын автосетпелге за-водуңу саарыла килдини мурунда Магистраль кудум-чулунга, Тыватрас арга-леддин дужулда, «Спецагре-зациян» бажыныч шилчи-кени республиканын бүгү ор-ганизацыяларына чарлап лыч-надып тур.

Ө Р Е Д И Л Г Е Ж Е Ч А Л А Л Г А

Кызыл хоорайнын № 4 ортуман профессионал-техниктин училищени сургуулар хүлөп алырын чарлап тур

- Уш чыл хуусаалыг өөредилгө ортуман эртем-биле черге-лештир дараазында мергежилдерин чедип ап болур: — саесарь-сантехник; — чазыныч-тудугу; — панта салычы—шеверлекчи; — маляр; — конструкторлар энтөр дашчы; — шукузур; — тээлекторкашныкты.

Уш чыл хуусаалыг өөредилгөгө ес класс дооскан, оолдар, кыстарын хүлөп алыр. Ортуман шилоа дооскан оолдар, кыстарын училище дараа-зында мергежилдер талазы-биле 9 ай хуусаалыг өөредилге-ле чаап турар:

- чазыныч-тудугу; — панта салыр шеверлекчи; — маляр; — конструкторлар энтөр дашчы; — шукузур; — тээлекторкашныкты.

9 класс дооскан оолдар, кыстарын үстүдө айткын бүгү-дө мергежилдерге ийги күрчө чаап турар. Училищени сургуулары чаагайыккан ияни чурттал-га чери-биле, дыштаныр болгаш ажычын хептер-биле, халас адыш-чөм-биле хандырар. Училищеге кирерлер дараазында чингелдерин аныкталар:

- училищени дооскан соода шашкын төлөр ай хуусаа-лыг шолозы боор; — өөредилгенин үшүн ияни күш-ажыл стаялыга санаар; — квалитетти мергежилге киргенерин эин гып-чөм-биле хандырар; — училищени дооскалар дээр болгаш ортумак өөредил-гө чөргө кирерле арык эргени аныкталар. Бүгү-лө мергежилдерге оолдар, кыстарын кирерини экза-

менери чокка хүлөп алыр. Киреринге дараазында документтер эргекч чугула. — директорун адынга билдирешкин; — шилип алган мергежилдин талазы-биле 4-кү ХПТУ-га хүлөп алыр дугайында (огулн азы уруун) ада-невиини ли-дел бажыи:

- төрүттүгенин дугайында херечиле азды паспорт; — эртемнин дугайында херечиле азды аттестат; — кийр бижээнини херечиле азы шериг бажыи; — школадан азы ажалдан турар черинин характерис-тика; — чурттап турар черинден шымылга; — өг-бүленин дугайында шымылга; — медицина шымылгазы (286 хевир); — ЭХ 4 хемчээлги 8 фото-чуру.

Училищенин адрези: Кызыл хоорай, Магистральная кудум-чузу, № 1. телефон 2-21-09, 2-54-14, 2-49-92.

Балгазынын НПУ-зу 1977—1978 өөредилге чылында дараазында мергежилдер талазы-биле өөреничилер хүлөп алырын чорудуп турар:

III классын тракторист-машинист дугуйлуг болгаш ил-чирбел тракторларга, олар-биле аргак кылдыр ковар ма-шиналарга, «комбайнларга болгаш тракторларга ажалдан билер боур. Өөренидиң хуусаам бир чыл, 6—10 классларга дооскан, 16 хардан өрү наамыг оолдар, кыстарын хүлөп алыр.

Мал ажылынын фермаларынын электромонтер мергежил-дик механизатору мал ажылынын фермаларында механиза-таттыган ажылырын күссөдир, иштин тыртышкын бол-ган чырылда таачымыталарын сайлап таарыштырар; ас-кылыг болгаш кокуучул хереселдерди дизельдин трактор-ларга ажалдыр; машиналарын болгаш деринчиерини текчирте ажалдазын кылар; автомобиль «олачкамынга не-гелдерге дүүшүр автомобильди башкарып билер; шынг-лары база схемаларын номчуп билер мергежилад чеди-п алыр. Өөренириң хуусаам ийи чыл, 8 классап куду эвес би-

лигап, 16 хардан өрү наамыг, ажыл-агыйлардан чоруткан оолдар, кыстарын хүлөп алыр. Училищеге кирерлерини хундо үш катан халас чөмгерер, ийини чурттага чери-биле, ийи-хеп-биле бала стипендия-биле аламырар.

Училищени колчуг өкү дооскаларын күзөлдү баугаар Алысанын индустриал-педагогиктиг техникумуиче күрүне-нин долу ханамыргалаыга өөреширинге чорудар. Училищеге техниктиг чогаалдыктын, бот-тымыгыр уруп чүдүдүн болгунерин, көзөбөлдүн, хостуг хурештин, стол тегинынын, шыдыраанын спорт секциялары ажалдан турар. Директорун адынга көрөр билдирешкине дараазында документтерини коюар:

1. Эртем-билинин дугайында херечиле азды шымылга.
2. Паспорт азы төрүттүгенин дугайында херечиле.
3. Өг-бүлө байланынын дугайында шымылга.
4. Союзтатп чоруткып бажык.
5. Ада-невиини хүлөп алыр.

Кеткелдер сентябрың 1-де эгелээр. Училищенин адрези: Тамды районуң Балгазын сууру, № 2 профтехучилище.

Кызылдын автомобиль-орук техникуму 1977—1978 өөредил-ге чылында немелде сургуулар хүлөп алырын чарлап турар. Техникумун тускай эртемгер салбырлары:

- Хундуеңу салбыр: 1. Автомобиль оруктарыны тудуу болгаш аныкталып. 2. Орук машиналар болгаш дериг-херекелдери. 3. Топография.

Бот-өөредилгеге салбыр: 1. Автомобиль оруктарыны тудуу болгаш аныкталып. 2. Орук машиналар болгаш дериг-херекелдери. 3. Автомобильдерини техниктиг ажалгазы болгаш сеп-телери. Билдирешкини 1977 чылдын августун 14-ке чедир хү-лөп ап турар. ДИРЕКЦИЯ.